

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 516/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š., H., zastúpenej advokátom Mgr. A. K., Advokátska kancelária, Š., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sžr 89/2012 a sp. zn. 1 Sžr 90/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. o d m i e t a ako podanú oneskorene.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2013 doručená sťažnosť J. Š., H. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Sžr 89/2012 a sp. zn. 1 Sžr 90/2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Obvodný pozemkový úrad v P. (ďalej len „obvodný pozemkový úrad“) rozhodnutím č. OPU 2011/154-914-Str. z 29. marca 2011 rozhodol o reštitučnom nároku sťažovateľky a ďalších dvoch navrhovateľov tak, že síce spĺňajú podmienky podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“), ale vlastnícke právo im nemožno priznať pre existenciu prekážky podľa § 11 ods. 1 písm. a) zákona o pôde. Preto im obvodný pozemkový úrad priznal náhradu podľa § 11 ods. 2 alebo podľa § 16 zákona o pôde.

Sťažovateľka spolu s ďalšími navrhovateľmi podala proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu opravný prostriedok podľa tretej hlavy piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 24 Sp 8/2011-24 zo 6. marca 2012 rozhodnutie obvodného pozemkového úradu potvrdil, keď dospel k zhodnému záveru v otázke existencie prekážky vydania nehnuteľnosti podľa § 11 ods. 1 písm. a) zákona o pôde vzhľadom na zistenú skutočnosť, že časť predmetnej nehnuteľnosti *„je podľa identifikácie vedená a usporiadaná na LV č. 642, 1260, 55, 56, 57, 1233 pre fyzické osoby a na pozemku sú postavené rodinné domy... Krajský súd nepovažoval námietky navrhovateľov za právne relevantné – geometrický plán pre zbytok parc. č. 1057 o výmere 643 m² nebol vyhotovovaný, pretože pozemok sa nevydáva a zákon v takomto prípade vyhotovenie GP nevyžaduje; ostatné námietky sa týkali riešenia iných nehnuteľností a chronologickými údajmi, ktoré neboli predmetom tohto konania.“*

Sťažovateľka aj ostatní navrhovatelia podali proti rozsudku krajského súdu odvolanie, v ktorom namietali, že sa *„rozhodovalo... bez identifikácie a GP, čím je... rozhodnutie odporcu nezrozumiteľné a nepreskúmateľné... jeden pozemok je vedený s dvoma vlastníkmi a s rozdielnou kultúrou... v roku 2005 bola časť pozemku z vlastníctva po ich právnom predchodcovi V. M. predaný p. K., hoci prevod je zákonom zakázaný...“*.

Najvyšší súd rozsudkom č. k. 1 Sžr 89/2012-52 z 11. decembra 2012 napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil. Stotožnil sa s dôvodmi rozsudku krajského súdu a osvojil si ich. Súhlasne uviedol, že *„nebolo povinnosťou odporcu vyhotovovať geometrický plán, nakoľko túto povinnosť ukladá zákon správne orgánu len v prípade vydania pozemkov. Odporca nemal povinnosť zabezpečiť v konaní geometrické zameranie alebo grafickú prílohu tak, ako to žiadali navrhovatelia, pretože to je nevyhnutné len v prípadoch, keď majú byť do katastra nehnuteľností zapísané pozemky, ktorých výmeru nemožno určiť. V tomto prípade bola výmera stanovená jednoznačne – šlo o zbytok pôvodnej parc. č. 1057 o výmere 643 m². Z podkladov zabezpečených v správnom konaní... jednoznačne vyplynulo, že dotknutá časť pozemku je v intraviláne a... je vo vlastníctve rôznych fyzických osôb a je prevažne zastavaná rodinnými domami, čo je bezpochyby prekážka vydania pozemku...“*.

Súčasne obvodný pozemkový úrad v inom konaní rozhodnutím č. OPU 2011/154-966-Str. zo 4. apríla 2011 rozhodol tak, že navrhovatelia spĺňajú podmienky priznania vlastníckeho práva k inej časti tej istej nehnuteľnosti o výmere 10 m² a priznáva sa im vlastnícke právo k nej každému v podiele 1/3.

Na základe podaného opravného prostriedku sťažovateľky a ostatných navrhovateľov, v ktorom namietali, že *„sa rozhodovalo len o 10 m², hoci parc. č. 1057/2 má na LV č. 1658 až 370 m²“*, krajský súd rozsudkom č. k. 24 Sp 9/2011-22 zo 6. marca 2012 rozhodnutie obvodného pozemkového úradu potvrdil. Konštatoval, že *„navrhovatelia svoje tvrdenie ničím nepodložili a zároveň poukázal na výpis z LV č. 1658 zo dňa 30. augusta 2010, na ktorom je uvedená len výmera 10 m²“*. Nepovažoval za dôvodné *„ani námietky navrhovateľov o nevyhotovení geometrického plánu, pretože vydanie pozemku bude realizovať SPF“*.

V odvolaní sťažovateľka aj s ostatnými navrhovateľmi zotrvala na pôvodných námietkach, že nebola vydaná celá požadovaná výmera predmetného pozemku a že sa rozhodovalo *„bez identifikácie a GP, čím je... rozhodnutie odporcu nezrozumiteľné a nepreskúmateľné“*.

Najvyšší súd rozsudkom č. k. 1 Sžr 90/2012-51 z 11. decembra 2012 rozsudok krajského súdu potvrdil. Stotožnil sa s dôvodmi krajského súdu a zhodne konštatoval, že „*nebolo povinnosťou odporcu vyhotovovať geometrický plán, nakoľko túto povinnosť ukladá zákon správnomu orgánu len v prípade vydania pozemkov... Z podkladov zabezpečených v správnom konaní aj podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne vyplynulo, že... pozemok má rozlohu 10 m² a nie 370 m² ako to tvrdili navrhovatelia, ktorí svoje tvrdenie ani ničím nepodložili.*“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka tvrdí porušenie „*jej práva na spravodlivý proces tým, že sa súd nezaoberal jej ďalšími námietkami, uvedenými v žalobe proti rozhodnutiu odporcu a v odvolaní. Neobstojí... argument, že sa tieto námietky týkajú iných pozemkov, resp. iných konaní.*“

Vo svojich podaniach totiž sťažovateľka okrem iného ukázala (a označila dôkazy na preukázanie týchto svojich tvrdení), že identifikácia parciel, o ktorú sa bez ďalšieho skúmania opiera správny orgán aj oba súdy, nekorešponduje s dôkazmi vykonanými v správnom konaní a v konaní pred oboma súdmi, resp. že postupom lege artis nie je možné získať výsledok tam uvedený. Táto identifikácia im potom umožnila urobiť záver o tom, že časť pozemku... je v intraviláne usporiadaná na listoch vlastníctva... ako vlastníctvo fyzických osôb. To potom viedlo k záveru o právnej nemožnosti vydať túto nehnuteľnosť.

Z tohto nesprávneho posúdenia ďalej vychádza aj záver o správnosti druhého rozhodnutia o vydaní pozemku EKN parc. č. 1057/2 – orná pôda o výmere 10 m². Preto bolo nutné napadnúť aj rozhodnutie v tejto veci.“.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„*1. Základné právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu v konaniach 1Sžr/89/2012 a 1Sžr/90/2012 porušené bolo.*

2. Rozhodnutia Najvyššieho súdu č. 1Sžr/89/2012 z 11.12.2012 a 1Sžr/90/2012 z 11.12.2012 sa zrušujú a veci sa mu vracajú na ďalšie konanie.

3. *Sťažovateľke sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet advokáta Mgr. A. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.*“

K procesnej podmienke včasnosti podania sťažnosti sťažovateľka uvádza, že *„obe napadnuté rozhodnutia boli sťažovateľke doručené dňa 09.01.2013. Proti rozhodnutiam podala sťažovateľka v zákonnej lehote dovolania. Uzneseniami z 11.07.2013 a 26.07.2013, ktoré boli sťažovateľke doručené dňa 30.07.2013, Najvyšší súd... zastavil konanie.“*. Následne sťažovateľka s poukazom na právny názor ústavného súdu vyslovený vo veci sp. zn. IV. ÚS 481/2011 argumentuje, že *„zákonom ustanovená lehota... na podanie sťažnosti bola dodržaná, pretože od doručenia rozhodnutia o zastavení konania do dňa podania tejto sťažnosti neuplynuli dva mesiace“*. K sťažnosti súčasne priložila fotokópie uznesení najvyššieho súdu č. k. 1 Sdo 30/2013-96 z 26. júna 2013 a č. k. 1 Sdo 31/2012-110 z 11. júla 2013, ktorými najvyšší súd konania o dovolaniach sťažovateľky zastavil *„s poukazom na § 104 ods. 1 v spojení s § 246c OSP..., lebo právomoc konať vo vec samej nemal“*.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V rámci predbežného prerokovania sťažnosti ústavný súd skúma všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie. Zoberá sa teda okrem iného aj včasnosťou posudzovanej sťažnosti.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Nedodržanie uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde neumožňuje (napr. m. m. III. ÚS 124/04, IV. ÚS 14/03, III. ÚS 14/03).

Napadnuté rozsudky najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho boli sťažovateľke podľa jej tvrdenia doručené 9. januára 2013. Sťažnosť proti nim doručila ústavnému súdu v elektronickej forme opatrenej zaručeným elektronickým podpisom 30. septembra 2013, teda zjavne po uplynutí uvedenej dvojmesačnej lehoty.

Ústavný súd však neopomína sťažovateľkinu argumentáciu založenú na ustálenej judikatúre inšpirovanej právnymi závermi Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“; napr. rozsudok z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54), podľa ktorej v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho

práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010). To však platí, len pokiaľ je sťažnosť uplatnená na ústavnom súde do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo dovolanie ako neprípustné odmietnuté (IV. ÚS 481/2011).

Citovaná judikatúra je uplatniteľná v tých prípadoch, keď právomoc dovolacieho (najvyššieho) súdu preskúmať odvolacie rozhodnutie má legálny základ v procesnom predpise (Občiansky súdny poriadok). Inými slovami, aplikovať zásadu zachovania lehoty na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy proti rozhodnutiu odvolacieho súdu z dôvodu podaného dovolania možno len vtedy, ak právomoc dovolacieho súdu posúdiť splnenie podmienok prípustnosti (v tomto prípade zakotvených v § 237 – § 239 OSP) podaného mimoriadneho opravného prostriedku má vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu zákonný základ.

Vtedy je záver o právomoci ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti podanej proti rozhodnutiu odvolacieho súdu determinovaný rozhodnutím príslušného (napr. IV. ÚS 238/07) všeobecného súdu o tom, či mimoriadny opravný prostriedok prípustný je, alebo nie je. Ak dovolací súd rozhodne o prípustnosti dovolania, potom meritórne preskúma odvolacie rozhodnutie a právomoc ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je vylúčená. Na druhej strane, ak dovolací súd dovolanie odmietne ako procesne neprípustné, potom sa logicky meritórne dovolacími námietkami nezaobrá a právomoc ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je namieste. Vo chvíli podania dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu však nemožno predpokladať, ako dovolací súd posúdi prípustnosť dovolania. Je totiž v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, ak táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd (porov. II. ÚS 398/08). Preto zákaz odopretia spravodlivosti v takýchto prípadoch vyžaduje zachovať lehotu na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy až do právoplatnosti prípadného rozhodnutia dovolacieho súdu o procesnej neprípustnosti podaného dovolania.

Súhrnne teda ústavný súd konštatuje, že zachovanie lehoty na podanie sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu na podklade podaného dovolania prichádza do úvahy len vtedy, ak dovolanie v intenciách aktuálnej právnej úpravy predstavuje právny prostriedok spôsobilý zabezpečiť ochranu práv účastníka konania a je v právomoci odvolacieho súdu s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu posúdiť procesnú prípustnosť dovolania. Naopak, na zachovanie lehoty na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa nemožno spoliehať vtedy, ak už samotná právna úprava podporená i stabilnou súdnou rozhodovacou praxou dovolanie proti jednoznačne typovo vymedzenej skupine odvolacích rozhodnutí explicitne vylučuje, a konaním o podanom dovolaní (hoci len v štádiu skúmania jeho procesnej prípustnosti) by dovolací súd postupoval *ultra vires*.

Nemožno celkom negovať vlastnú zodpovednosť účastníka súdneho konania za voľbu toho z paralelne pôsobiacich právnych prostriedkov, ktorý je mu vzhľadom na okolnosti jeho prípadu spôsobilý poskytnúť účinnú ochranu základných práv. Obzvlášť to platí pri tých právnych prostriedkoch, v konaní o ktorých je účastník konania povinný byť zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom. Napokon, takto identifikovaný koncept akceptuje i ESĽP, ktorý vo veci Kadlec a spol. proti Českej republike (rozsudok z 25. mája 2004 v konaní o sťažnosti č. 49478/99, bod 26) vyslovil požiadavku, aby súdy (vrátane ústavného súdu) pri uplatňovaní procesných pravidiel zabránili jednak prehnanému formalizmu, ktorý by bol v rozpore s princípmi spravodlivého súdneho konania, ale na druhej strane aj prílišnej benevolencii, ktorá by vo svojich dôsledkoch mohla znamenať až negáciu zákonom ustanovených procesných náležitostí, resp. predpokladov na konanie.

Podľa § 246c ods. 1 OSP vzťahujúceho sa z hľadiska jeho systematiky na všetky konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (teda aj na konanie o opravných prostriedkoch podľa tretej hlavy tejto časti) pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu najvyššieho súdu opravný prostriedok nie je prípustný.

Aj ústavný súd už vo svojej rozhodovacej praxi konštatoval ústavnú konformitu názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého je dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku neprípustné (II. ÚS 65/2010, IV. ÚS 208/08, IV. ÚS 274/09 a ďalšie).

Z citovaného ustanovenia i judikatúry (aj keď sa to vzhľadom na použité slovné spojenie „nie je prípustný“ tak nemusí javiť) vyplýva, že najvyšší súd nemá právomoc konať o dovolaní podanom proti rozhodnutiu najvyššieho súdu v ktoromkoľvek z konaní podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Nejde tu teda o procesnú neprípustnosť dovolania, ale o nedostatok právomoci najvyššieho súdu na konanie o dovolaní. Tomu zodpovedá aj výrok uznesenia najvyššieho súdu, ktorý pri podaní dovolania proti svojmu odvolaciemu rozhodnutiu podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku toto dovolanie neodmieta ako procesne neprípustné [§ 243b ods. 5 prvá veta OSP v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP], ale uznesením konanie o ňom zastaví pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania podľa § 243c OSP v spojení s § 104 ods. 1 OSP. Naznačenému konceptu zodpovedajú aj výroky a odôvodnenia uznesení, ktorými najvyšší súd konania o dovolaniach sťažovateľky zastavil.

V nadväznosti na ustálenú judikatúru, podľa ktorej sa v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy zachováva, ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach posudzovaného prípadu sťažovateľkine dovolania nepredstavovali prostriedky spôsobilé zabezpečiť ochranu jej práv, najvyšší súd nedisponoval právomocou preskúmať ani len ich procesnú prípustnosť z hľadísk vymenovaných v § 237 – § 239 OSP, čo napokon viedlo k tomu, že ich najvyšší súd neodmietol ako procesne neprípustné, ale konanie o nich zastavil.

V podmienkach aktuálnej právnej úpravy teda sťažovateľka namiesto účinného prostriedku ochrany svojich základných práv, ktorým bola sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy proti rozsudkom najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho, využila iný prostriedok, ktorého podanie však nemalo potrebný legálny základ. Neunesenie procesnej zodpovednosti sťažovateľky za kvalitu ochrany svojich hmotných práv nemôže nahrádzať doterajšou judikatúrou sformulovaná zásada zachovania lehoty na podanie sťažnosti v prípade

podaného mimoriadneho opravného prostriedku, pretože v popísaných okolnostiach by takýto postup znamenal úplnú benevolenciu ústavného súdu pri posudzovaní splnenia procesných predpokladov na konanie o sťažnosti podanej proti odvolacím rozsudkom najvyššieho súdu zjavne po uplynutí dvoch mesiacov od nadobudnutia ich právoplatnosti. Podanú sťažnosť preto bolo potrebné odmietnuť ako podanú oneskorene.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. októbra 2013